

Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Yabancı Dil Ders Kaygıları ve Akademik Öz-yeterlikleri Arasındaki İlişki

Doç. Dr. Murat TUNCER

Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü
mtuncer@firat.edu.tr

Okt. Yunus DOĞAN

Fırat Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu
ydogan@firat.edu.tr

Özet

Bu çalışma öğrencilerin yabancı dil dersi kaygısıyla akademik öz-yeterlik algıları arasında nasıl bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmak için yürütülmüştür. Bu kapsamda hazırlık sınıfı öğrencilerinin yabancı dil dersine ve akademik öz-yeterliklerine ilişkin görüşlerinin cinsiyet, öğrenim görmeye hak kazanılan yükseköğretim programı ve mezun olunan okul türü açısından anlamlı fark gösterip göstermediği araştırılmıştır. Ayrıca yabancı dil kaygısı ile akademik öz-yeterlik arasındaki nasıl bir ilişki olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma betimsel tarama modeline göre yürütülmüştür. Ayrıca korelasyonel desene de başvurulmuştur. Araştırma Fırat Üniversitesi Mühendislik Fakültesi programlarını kazanan ve yabancı dil hazırlık eğitimi alan 271 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Yabancı dil ders kaygısı ve akademik öz-yeterlik ölçekleri ile elde edilen görüşler karşılaştırılırken ikili karşılaştırmalarda bağımsız gruplar t testi, üç ve daha fazla gruplu karşılaştırmalarda ise tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır. Dağılımın homojen olmadığı durumlarda ise Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testlerine başvurulmuştur. Yabancı dil hazırlık sınıfı öğrencilerinin veri toplama araçlarına yönelik görüşleri cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırıldığında; yabancı dil ders kaygısı ölçeğinde öğrencilerinin *dil dersine yönelik ilgi* faktöründe kız öğrenciler lehine, akademik öz-yeterlik ölçeğinin *bilişsel uygulamalar* faktöründe ve ölçeğin tamamı açısından kız öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Öğrenci görüşleri kazandıkları bölüm açısından karşılaştırıldığında, akademik öz-yeterlik ölçeğinin *bilişsel uygulamalar* faktöründe İnşaat mühendisliği programını kazanan öğrencileri ile çevre, kimya, makine ve mekatronik mühendisliğini kazanan öğrenciler

arasında, ölçeğin tamamı açısından yapılan karşılaştırmada ise inşaat mühendisliği programını kazanan öğrenciler ile çevre ve makine mühendisliği programlarını kazanan öğrenciler arasında anlamlı görüş farkı gözlenmiştir. Öğrencilerin mezun oldukları lise türü dikkate alındığında ise akademik öz-yeterlik ölçeğinin *sosyal statü* faktöründe ve *teknik beceriler* faktöründe Fen, Anadolu ve Süper liselerden mezun olan öğrenciler ile düz liselerden mezun olan öğrenciler arasında anlamlı görüş farkı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil kaygısı, Akademik öz-yeterlik, Hazırlık sınıfı öğrencileri

The Relationship between Prep-Class Students' Foreign Language Anxiety and Academic Self-Efficacy

Abstract

This study was conducted to identify the relationship between the students' level of foreign language classroom anxiety and their academic self-efficacy beliefs. Within this context, we tried to understand whether the prep-class students' levels of foreign language classroom anxiety and beliefs of academic self-efficacy show significance in terms of their gender, department of study and the kind of high-school they graduated from. In addition, we tried to determine the relationship between foreign language anxiety and academic self-efficacy. The study was basically carried out in the descriptive survey model. The correlational design was also used. The study was conducted upon 271 students of various engineering departments at Fırat University who were attending the English Prep Class. The analyses of the data were done with Independent Samples t test, ANOVA, Mann Whitney U and Kruskal Wallis H tests. Some of the findings of the study are as follow: No significant difference was found between students' views on the Speaking Anxiety in Language Class factor, the Anxiety of Talking with Native Speakers factor of the Foreign Language Classroom Anxiety Scale, and on the whole scale. In the Interest towards Language Class factor in which the distribution was not homogenous, a significant difference was identified on behalf of female students. In terms of the department of study of the students, there was no significant difference between students' views on the social status and technical skills factors of the academic self-efficacy scale, whereas in terms of the cognitive applications factor of the scale, a significant difference was found between the civil

engineering department and the departments of environmental, chemistry, machinery and mecatronical engineering. In addition, in the comparison done in terms of the whole scale, a significant difference was identified between the civil engineering department and the departments of environmental and machinery engineering.

Keywords: *Foreign Language Anxiety, Academic Self-Efficacy, Prep-Class Students'*

GİRİŞ

Öğretimi kılavuzlama işi öğretme bilimindeki uzmanlık kadar öğrenenlerin psikolojik süreçlerini bilme ile de yakından ilişkilidir. Öğretenlerin öğretime başlamadan önce yapacakları hazırlıkların bir bölümü öğrenenlerin psikolojik olarak öğrenme eylemine hazır bulunuşluğunu sağlamaktır. Bu görüş bir ilke olarak alanyazında belirtilmekte, öğretilen içeriğin özelliğine bakılmaksızın önşart olarak görülmektedir.

Yabancı dil öğrenimine yönelik araştırmaların bir bölümü bu belirlemeye paralel olarak öğrenenlerin bireysel farklarına odaklanmıştır. Bu araştırmalardan birkaçı Skehan (1989), Brown, (2000), Ehrman, Leaver & Oxford, (2003), Dörnyei, (2005), Roberts & Meyer, (2012) ve Dörnyei, (2012) tarafından yapılmıştır. Araştırmalarda yabancı dil öğreniminde başarının varyansını en fazla açıkladığı düşünülen bireysel farklar olarak tutum ve inançlar, motivasyon, öğrenme stilleri ve stratejileri, kişilik, dil yeteneği, kaygı ve benzeri bilişsel ve duyuşsal özellikler araştırılmıştır. Arnold ve Brown'un (1999) kaygının yabancı dil öğrenim sürecini en fazla tıkayan duyuşsal faktör olduğu görüşündedirler. Kaygı yabancı dil başarısına yönelik pek çok araştırmanın araştırılan değişkenleri arasında yer alarak araştırmacıların problem dünyasındaki yerini korumuştur. Örneğin; MacIntyre & Gregersen, (2012), Huang, (2012), Horwitz, (2010), Horwitz, (2001), Young, (1999), Oxford, (1999), MacIntyre & Gardner, (1991), Young, (1991), Horwitz, Horwitz & Cope, (1986) yabancı dil öğrenimine yönelik araştırmalarında kaygının etkisini açıklamaya çalışmışlardır.

Yabancı dil kaygısı bireyin anadili olmayan bir dili öğrenmesi veya kullanması ile ilişkili endişe hislerini, korku içeren duygularını kapsayan bir terimdir (MacIntyre & Gregersen, 2012). Horwitz, Horwitz & Cope (1986), yabancı dil kaygısının dil öğrenme sürecinin kendine özgü yapısından kaynaklanan, sınıf-içi dil öğrenimiyle ilgili benlik-alguları, inançlar, duygular ve davranışlardan oluşan farklı bir karmaşık-yapı (kompleks)

olduğunu düşünmüşlerdir. Benlik-algıları ve inançlardan yabancı dil kaygısının potansiyel ve güçlü sebeplerinden biri olarak çeşitli araştırmalarda söz edilmiştir (Young, 1991; Aydın, 1999; Sağlamlı, 2009). Bu benlik algılarından biri de öz-yeterlik algılarıdır. Öz-yeterlik algısı, kişinin belli bir performansı gösterebilmesine yönelik kendi kapasitesi hakkındaki kişisel yargısını ifade etmektedir (Bandura, 1977; Bandura, 1997). Akademik öz-yeterlik algısı ise bu kişisel yargıların eğitimsel performanslara yönelik olanıdır (Zimmerman, 1999). Öz-yeterlik algılarının öğrenme ortamlarındaki etkililiği, akademik performansı yordama gücü ve yüksek öz-yeterlik algısının düşük kaygı düzeyi ilişkisi pek çok çalışmada ortaya konulmuştur (Multon, Brown & Lent, 1991; Schunk, 1989, 1991; Zimmerman, 1999; Ahmed vd., 2011).

Öz-yeterlik algılarıyla, diğer pek çok bilişsel ve duyuşsal yapılarla olduğu gibi, yabancı dil kaygısı arasındaki ilişki de yurtdışı ve yurtiçinde çeşitli çalışmalara konu olmuş ve bu çalışmaların büyük çoğunluğunda öz-yeterlik algılarıyla yabancı dil kaygısı arasında negatif bir korelasyon rapor edilmiştir (Tsai, 2013; Noghabi, 2012; Erkan ve Saban, 2011; Çimen, 2011; Anaydubalu, 2010; Ghonsooly ve Elahi, 2010; Mills vd., 2006; Cheng, 2001; MacIntyre ve Clement, 1997). Diğer yandan Çubukçu (2008) öğrencilerin İngilizceye yönelik öz-yeterlik algılarıyla yabancı dil kaygıları arasında anlamlı bir korelasyon olmadığını rapor etmiştir. Zimmerman (1999) öz-yeterlik algılarının çok yönlü ve alana özgü olduğunu, dolayısıyla bir akademik alandaki öz-yeterlik algısıyla bir başkası arasında fark olabileceğini ve bu algıların ölçümlerinin de farklı olacağını belirtmiştir. Bu anlamda yukarıda sözü edilen ilişkiyel çalışmalarda yabancı dile veya spesifik dil becerilerine (yazma, konuşma, okuma, dinleme) ve genel anlamda öz yeterliğe yönelik algılarla kaygı arasındaki ilişkiye bakılmıştır. İlgili alan yazında genel akademik öz-yeterlik algılarıyla yabancı dil kaygısı arasındaki ilişkiye yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu bağlamda, bu çalışma öğrencilerin yabancı dil dersi kaygısıyla akademik öz-yeterlik algıları arasında nasıl bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmak için yürütülmüştür. Çalışmada hazırlık sınıfı öğrencilerinin yabancı dil dersine ve akademik öz-yeterliklerine ilişkin görüşlerinin cinsiyet, öğrenim görmeye hak kazanılan yükseköğretim programı ve mezun olunan okul türü açısından anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Ayrıca yabancı dil kaygısı ile akademik öz-yeterlik arasında nasıl bir ilişki olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma betimsel tarama modeline göre yürütülmüştür. Ayrıca korelasyonel desene de başvurulmuştur. Araştırma Fırat Üniversitesi Mühendislik Fakültesi programlarını kazanan ve yabancı dil hazırlık eğitimi alan 271 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Araştırmanın verileri iki veri toplama aracının uygulanması suretiyle elde edilmiştir. Bu veri toplama araçlarından biri olan akademik öz-yeterlik ölçeği Owen ve Froman (1988) tarafından geliştirilmiş ve Ekici (2012) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Uyarlama çalışması sonucunda ölçek üç alt boyutta ve 33 maddeden oluşturulmuştur. Bu üç faktörlü yapı toplam varyansın %45,8'ini açıklamaktadır. Araştırmada ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .86 olarak hesaplanmıştır. Yabancı dil ders kaygısı ölçeği ise Horwitz, Horwitz ve Cope (1986) tarafından yabancı dil öğrenen öğrencilerin sınıf içinde yaşadıkları kaygı düzeyini ölçmek için geliştirilmiştir. Ölçeğin en son geçerlik-güvenirlik çalışması Gürsu (2011) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada ölçeğin üç faktörlü yapısı doğrulanmıştır. Ölçeğin test tekrar test korelasyonu .85 bulunmuştur.

Yabancı dil ders kaygısı ve akademik öz-yeterlik ölçekleri ile elde edilen görüşler karşılaştırılırken ikili karşılaştırmalarda bağımsız gruplar t testi, üç ve daha fazla gruplu karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır. Dağılımın homojen olmadığı durumlarda ise Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testlerine başvurulmuştur. Ayrıca bu iki veri toplama aracı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır.

BULGULAR

Hazırlık sınıf öğrencilerinin yabancı dil ders kaygısı ölçeğine yönelik görüşleri öncelikle cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmaya yönelik sonuçlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Hazırlık sınıfı öğrencilerinin yabancı dil ders kaygısı ölçeğine yönelik görüşlerinin cinsiyet açısından karşılaştırılması

	Kız (N=99, %36,5)		Erkek (N=172, %63,3)		Total (N=271, %100)			
	$\bar{X}$	SS	F	p	t	p	U	p
Dil dersinde konuşma kaygısı	2,81	,47	,408	,523	-1,579	,115	-	-
Dil dersine	3,53	,62	8,147	,005*	-	-	5976,5	,000*

yönelik ilgi	3,13	,78						
Yabancılarla konuşma kaygısı	2,66	,68	,154	,695	,742	,459	-	-
Ölçeğin tamamı	2,88	,42	2,142	,144	-,312	,755	-	-

*p<.05

Tablo 1’de görüldüğü gibi, hazırlık sınıfı öğrencilerinin yabancı dil ders kaygısı ölçeğinin *dil dersinde konuşma kaygısı* faktöründe [t(269)=-1.579, p>.05], *yabancılarla konuşma kaygısı* faktöründe [t(269)=.742, p>.05], ve *ölçeğin tamamı* açısından [t(269)= -.312, p>.05] öğrenci görüşleri arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Dağılımın homojen olmadığı *Dil dersine yönelik ilgi* faktöründe kız öğrenciler lehine anlamlı görüş farkı belirlenmiştir (U=5976.5, p<.05). Akademik öz-yeterlik ölçeğine yönelik görüşlerin cinsiyet açısından karşılaştırma sonuçları Tablo 2’de belirtilmiştir.

Tablo 2. Hazırlık sınıfı öğrencilerinin akademik öz-yeterlik ölçeğine yönelik görüşlerinin cinsiyet açısından karşılaştırılması

		Kız (N=99, %36,5), Erkek (N=172, %63,3), Total (N=271, %100)							
		Levene		T testi		Mann W. U			
		$\bar{X}$	SS	F	p	t	p	U	p
Sosyal statü		3,89	,63	,045	,831	-1,051	,294	-	-
		3,48	,70						
Bilişsel uygulamalar		3,77	,51	4,413	,037*	-	-	6213,0	,000*
		3,49	,63						
Teknik beceriler		3,46	,64	1,616	,201	-,311	,756	-	-
		3,49	,69						
Ölçeğin tamamı		3,62	,47	6,192	,013*	-	-	7283,0	,047*
		3,49	,58						

*p<.05

Hazırlık sınıfı öğrencilerinin akademik öz-yeterlik ölçeğinin *sosyal statü* faktöründe [t(269)=-1.051, p>.05] ve *teknik beceriler* faktöründe [t(269)=-.311, p>.05] öğrenci görüşleri arasında anlamlı görüş farkı yoktur. Dağılımın homojen olmadığı bilişsel beceriler ve ölçeğin geneline yönelik görüşler Mann Whitney U testine göre karşılaştırıldığında; *bilişsel uygulamalar* faktöründe (U=6213.0, p<.05) ve *ölçeğin tamamı* açısından kız öğrenciler lehine (U=7283.0, p<.05) anlamlı fark bulunmuştur.

Hazırlık sınıf öğrencilerinin bölümlere göre dağılımına bakıldığında gruplara düşen öğrenci sayısının oldukça değişken olması ve alanyazındaki ölçütlerin altında kalması nedeniyle bölüm değişkenine göre öğrenci görüşlerinin karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H analizine başvurulmuştur. Bu analiz sonuçları Tablo 3’te görülmektedir

Tablo 3. Hazırlık sınıfı öğrencilerinin yabancı dil ders kaygısı ölçeğine yönelik görüşlerinin kazandıkları bölüm açısından karşılaştırılması

		Yabancı dil ders kaygısı	X ²	df	p	Fark
Boyut	Dil dersinde konuşma kaygısı	7,057	7	,423	-	
	Dil dersine yönelik ilgi	11,866	7	,105	-	
	Yabancılarla konuşma kaygısı	6,528	7	,480	-	
	Ölçeğin Tamamı	6,333	7	,501	-	
1.Bilg. Müh(N=28), 2. Biyomühendislik(N=38), 3. Çevre Müh. (N=47), 4. Elek-Elektronik. Müh. (N=29), 5. İnşaat Müh. (N=20), 6. Kimya Müh. (N=15), 7. Makine Müh. (N=53), 8. Mekatronik Müh. (N=41)						

Tablo 3'e göre hazırlık sınıfı öğrencilerinin yabancı dil ders kaygısı ölçeğine ve alt faktörlerine yönelik görüşleri kazanılan bölüm açısından anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Araştırmanın diğer veri toplama aracı olan akademik öz-yeterlik ölçeğine yönelik görüşlerin kazanılan bölüm açısından karşılaştırılması ile elde edilen sonuçlar ise tablo 4'teki gibidir.

Tablo 4. Hazırlık sınıfı öğrencilerinin akademik öz-yeterlik ölçeğine yönelik görüşlerinin kazandıkları bölüm açısından karşılaştırılması

		Akademik Özyeterlik	X ²	df	p	Fark
Boyut	Sosyal statü	10,547	7	,160	-	
	Bilişsel uygulamalar	22,372	7	,002*	5-3,5-6,5-7,5-8	
	Teknik beceriler	12,000	7	,101	-	
	Ölçeğin Tamamı	17,648	7	,014*	5-3,5-7	
1.Bilg. Müh(N=28), 2. Biyomühendislik(N=38), 3. Çevre Müh. (N=47), 4. Elek-Elektrn. Müh. (N=29), 5. İnşaat Müh. (N=20), 6. Kimya Müh. (N=15), 7. Makine Müh. (N=53), 8. Mekatronik Müh. (N=41)						

*p<.05

Hazırlık sınıfı öğrencilerinin akademik öz-yeterlik ölçeğinin sosyal statü ve teknik beceriler faktörlerine yönelik görüşleri kazanılan bölüm açısından anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Buna karşın *bilişsel uygulamalar* faktöründe İnşaat mühendisliği programını kazanan öğrencileri ile çevre, kimya, makine ve mekatronik mühendisliğini kazanan öğrenciler arasında anlamlı düzeyde görüş farkı belirlenmiştir ($X^2=22.372$, $p<.05$). Yine, *ölçeğin tamamı* açısından yapılan karşılaştırmada inşaat mühendisliği programını kazanan öğrenciler ile çevre ve makine mühendisliği programlarını kazanan öğrenciler arasında anlamlı fark gözlenmiştir ($X^2=17.648$, $p<.05$).

Araştırmanın üçüncü bağımsız değişkeni olan mezun olunan okul türü açısından yabancı dil ders kaygısı ölçeğine yönelik öğrenci görüşleri tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonuçları tablo 5'te özetlenmiştir.

Tablo 5. Hazırlık sınıfı öğrencilerinin yabancı dil ders kaygısı ölçeğine yönelik görüşlerinin mezun olunan okul türü açısından karşılaştırılması

Boyut	Grup	N	$\bar{X}$	Var. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p	Fark
DDK	1	70	2,92	G.Arası	,527	2	,264	,983	,375	-
	2	174	2,84	G.İçi	71,868	268	,268			
	3	27	2,95	Toplam	72,396	270				
	Total	271	2,87							
Levene (F=,048, p>.05)										
DDİ	1	70	3,33	G.Arası	,529	2	,265	,468	,627	-
	2	174	3,24	G.İçi	151,636	268	,566			
	3	27	3,35	Toplam	152,166	270				
	Total	271	3,28							
Levene (F=,990, p>.05)										
YKK	1	70	2,72	G.Arası	1,202	2	,601	1,292	,276	-
	2	174	2,60	G.İçi	124,685	268	,465			
	3	27	2,49	Toplam	125,887	270				
	Total	271	2,62							
Levene (F=,586, p>.05)										
YDDK	1	70	2,97	G.Arası	,645	2	,322	1,416	,244	-
	2	174	2,86	G.İçi	60,987	268	,228			
	3	27	2,92	Toplam	61,632	270				
	Total	271	2,89							
Levene (F=,213, p>.05)										

1 (Fen, Anadolu ve Süper liseler), 2 (Düz lise), 3 (Meslek liseleri(EML, İHL))

DDK: Dil dersinde konuşma kaygısı, DDİ: Dil dersine ilgi,

YKK: Yabancılarla konuşma kaygısı, YDDK: Yabancı dil ders kaygısı

Tablo 5’de görüldüğü gibi, hazırlık sınıfı öğrencilerinin yabancı dil ders kaygısı ölçeğine ilişkin görüşleri arasında kazandıkları bölüm açısından ölçeğin üç alt boyutu ve ölçeğin genelinde anlamlı fark bulunamamıştır. Hazırlık sınıfı öğrencilerinin akademik öz-yeterlik ölçeğine yönelik görüşlerinin mezun olunan okul türü açısından karşılaştırıldığı tek yönlü varyans analizi sonuçları ise tablo 6’daki gibidir.

Tablo 6. Hazırlık sınıfı öğrencilerinin akademik öz-yeterlik ölçeğine yönelik görüşlerinin mezun olunan okul türü açısından karşılaştırılması

Boyut	Grup	N	$\bar{X}$	Var. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p	Fark
SS	1	70	3,62	G.Arası	2,912	2	1,456	3,185	,043*	1-2
	2	174	3,38	G.İçi	122,523	268	,457			
	3	27	3,42	Toplam	125,435	270				
	Total	271	3,44							
Levene (F=,123, p>.05)										
BU	1	70	3,64	G.Arası	1,587	2	,794	2,190	,114	
	2	174	3,61	G.İçi	97,145	268	,362			
	3	27	3,37	Toplam	98,732	270				
	Total	271	3,59							
Levene (F=,628, p>.05)										
TB	1	70	3,66	G.Arası	3,031	2	1,515	3,360	,036*	1-2
	2	174	3,41	G.İçi	120,877	268	,451			
	3	27	3,42	Toplam	123,908	270				
	Total	271	3,48							
Levene (F=,1516, p>.05)										
AOZ	1	70	3,63	G.Arası	1,329	2	,665	2,214	,111	
	2	174	3,52	G.İçi	80,445	268	,300			
	3	27	3,39	Toplam	81,774	270				
	Total	271	3,53							
Levene (F=,127, p>.05)										

1 (Fen, Anadolu ve Süper liseler), 2 (Düz lise), 3 (Meslek liseleri(EML, İHL))

SS: Sosyal statü, BU: Bilişsel uygulamalar, TB: Teknik beceriler, AKOZY: Akademik öz-yeterlik

*p<.05

Hazırlık sınıfı öğrencilerinin akademik öz-yeterlik ölçeğine yönelik görüşleri arasında *sosyal statü* faktöründe ($F(2, 268)= 3.185, p<.05$) ve *teknik beceriler* faktöründe ($F(2, 268)=3.360, p<.05$) Fen, Anadolu ve Süper liselerden mezun olan öğrenciler ile düz liselerden mezun olan öğrenciler arasında anlamlı görüş farkı belirlenmiştir. Akademik öz-yeterlik ölçeği *sosyal statü* boyutunda Fen, Anadolu ve Süper liselerden mezun öğrencilerin görüşleri ($X=3,62$) düz liselerden mezun öğrencilerden daha olumludur. Aynı durum teknik beceriler faktöründe de gözlenmiştir.

Araştırmada son olarak yabancı dil ders kaygısı ile akademik öz-yeterlik ölçekleri ve alt boyutları arasında ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Bu duruma yönelik korelasyon analizi sonuçları tablo 7’de belirtilmiştir.

Tablo 7. Yabancı dil ders kaygısı ile akademik öz-yeterlik ölçekleri ve alt boyutları arasındaki ilişki

		DDK	DDİ	YKK	SS	BU	TB	YDDK	AKOZY
DDK	r	1,00							
	p								
DDİ	r	,342**	1,00						
	p	,000							
YKK	r	,199**	,000	1,00					
	p	,001	,999						
SS	r	,197**	,134*	,057	1,00				
	p	,001	,028	,351					
BU	r	,146*	,273	,005	,563	1,00			
	p	,016	,000	,931	,000				
TB	r	,155*	,140*	-,003	,537**	,578**	1,00		
	p	,011	,022	,961	,000	,000			
YDDK	r	,953**	,464**	,311**	,207**	,178**	,162**	1,00	
	p	,000	,000	,000	,001	,003	,007		
AKOZY	r	,189**	,244**	,024	,812**	,930**	,717**	,215**	1,00
	p	,002	,000	,691	,000	,000	,000	,000	

DDK: Dil dersinde konuşma kaygısı, DDİ: Dil dersine ilgi, YKK: Yabancılarla konuşma kaygısı, YDDK: Yabancı dil ders kaygısı, SS: Sosyal statü, BU: Bilişsel uygulamalar, TB: Teknik beceriler, AKOZY: Akademik öz-yeterlik

** .01 düzeyinde anlamlı, * .05 düzeyinde anlamlı

Tablodaki korelasyon değerleri birçok boyutta yüksek düzeyde ilişki olduğunu göstermektedir. Akademik öz-yeterlik ölçeği ile Yabancı dil dersine yönelik kaygı ölçeği arasında yüksek düzeyde ilişki bulunmuştur ($r=.215, p<.01$). Yine Yabancı dil ders kaygısı ölçeği ile bu ölçeğin dil dersinde konuşma kaygısı arasında ($r=.953, p<.01$) çok yüksek ilişki

bulunmuştur. Akademik öz-yeterlik ölçeği ile bu ölçeğin bilişsel uygulamalar alt faktörü arasında da ($r=.930, p<.01$) yüksek düzeyde pozitif korelasyon bulunmuştur.

TARTIŞMA

Yabancı dil hazırlık sınıfı öğrencilerinin veri toplama araçlarına yönelik görüşleri cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırıldığında; yabancı dil ders kaygısı ölçeğinde öğrencilerinin *dil dersine yönelik ilgi* faktöründe kız öğrenciler lehine, akademik öz-yeterlik ölçeğinin *bilişsel uygulamalar* faktöründe ve *ölçeğin tamamı* açısından kız öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Öğrenci görüşleri kazandıkları bölüm açısından karşılaştırıldığında, akademik öz-yeterlik ölçeğinin *bilişsel uygulamalar* faktöründe İnşaat mühendisliği programını kazanan öğrencileri ile çevre, kimya, makine ve mekatronik mühendisliğini kazanan öğrenciler arasında, ölçeğin tamamı açısından yapılan karşılaştırmada ise inşaat mühendisliği programını kazanan öğrenciler ile çevre ve makine mühendisliği programlarını kazanan öğrenciler arasında anlamlı görüş farkı gözlenmiştir. Öğrencilerin mezun oldukları lise türü dikkate alındığında ise akademik öz-yeterlik ölçeğinin *sosyal statü* faktöründe ve *teknik beceriler* faktöründe Fen, Anadolu ve Süper liselerden mezun olan öğrenciler ile düz liselerden mezun olan öğrenciler arasında anlamlı görüş farkı belirlenmiştir. Bunun yanında hazırlık sınıfı öğrencilerinin yabancı dil ders kaygısı ölçeğine ve alt faktörlerine yönelik görüşleri kazanılan bölüm ve mezun oldukları lise türü açısından ve anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Doğan (2008) lise öğrencileri üzerinde yapmış olduğu bir çalışmada cinsiyet, mezun olunan okul türü ve okudukları okul türünün yabancı dil kaygı düzeyleri üzerinde etkili olmadığını belirlemiştir. Kurbanoğlu ve Takunyacı da (2012) cinsiyet kaygı, tutum ve öz-yeterlik inançları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır Dolayısıyla bu iki araştırmanın bu araştırma ile belli ölçüde örtüştüğü söylenebilir.

Araştırmada akademik öz-yeterlik ölçeği ile yabancı dil dersine yönelik kaygı ölçeği arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönde ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu alan yazındaki öz-yeterlik algılarıyla yabancı dil kaygısı arasında negatif bir korelasyon olduğuna işaret eden araştırmalarla (Tsai, 2013; Noghabi, 2012; Erkan ve Saban, 2011; Çimen, 2011; Anaydubalu, 2010; Ghonsooly ve Elahi, 2010; Mills vd.,2006; Cheng, 2001; MacIntyre vd., 1997) çelişmektedir. Diğer yandan Çubukçu (2008) öğrencilerin İngilizceye yönelik öz-yeterlik algılarıyla yabancı dil kaygıları arasında anlamlı bir korelasyon olmadığını

belirlemiştir. Korelasyon iki değişken arasındaki ilişkinin ölçüsü olarak tanımlanmaktadır. Elde edilen değerler sıfıra yaklaşması ilişkinin azaldığı +1 ya da -1'e yaklaşması ilişkinin arttığı şeklinde yorumlanmaktadır (Tuncer, 2005:58; Yılmaz, 2010:166). Esasen araştırmalarda belirlenen bu korelasyon değerleri kaygının düzeyi ile açıklanabilir. Yüksek ve düşük düzeyde kaygı akademik başarıyı olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle eğitimcilerin orta düzeyde bir kaygıyı hedeflemeleri gerekmektedir. Elde edilen bu farklı korelasyon değerlerinin nedeni olarak çalışılan örneklerdeki kaygı düzeyleri gösterilebilir.

Başaran (2005:204) kaygının nedenleri olarak sorunların çözülme ve gereksinimlerin doyurulma düzeyi, öz-güvensizlik, ben duygusunun sağlıklı oluşu, sıkıntı, üzüntü, aşağılık duygusu gibi bir dizi durumdan bahsetmiştir. MacIntyre ve Gardner (1991) ise öğrencilerin dil öğrenmeye kaygıyla başlamadıklarını, kaygının öğrenilen duygusal bir tepki olduğunu ve öğrencilerin dil öğrenimine yönelik tutumları oluştuktan sonra ortaya çıkabileceğini iddia etmiştir. Horwitz, Horwitz & Cope (1986) yabancı dil kaygısını dil öğrenme sürecinin kendine özgü yapısından kaynaklanan, sınıf-içi dil öğrenimiyle ilgili benlik-algıları, inançlar, duygular ve davranışlardan oluşan farklı bir karmaşık-yapı (kompleks) olarak tanımlamışlardır. Araştırmada elde edilen sonuçlar kaygı ile akademik öz-yeterlik arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu yönündedir. Zimmerman (1999) öz-yeterlik algılarının çok yönlü ve alana özgü olduğunu, dolayısıyla bir akademik alandaki öz-yeterlik algısıyla bir başkası arasında fark olabileceğini ve bu algıların ölçümlerinin de farklı olacağını belirtmektedir. Bu bilgiler ışığında araştırma kapsamındaki öğrencilerin eğitim açısından öğrenmelerine ket vuracak düzeyde bir kaygı yaşamadıkları söylenebilir.

Tuncer ve Kaysı'nın de (2013) değindiği gibi eğitimde bireyi merkeze alan yaklaşımların kabul görmesiyle birlikte öğrenenlerin öğrenme eylemindeki zihinsel süreçleri önem kazanmış, bu nedenle bilgi edinme biçimi, öğrenme stratejileri, psikolojik algıların öğrenmeye etkisini sorgulamaya yönelik araştırmaların sıklıkla yapılmaya başlandığını görülmüştür. Buna karşın yapılan pek çok araştırmada bireylerin çeşitli nitelikler açısından kendileri sürekli bir biçimde iyi buldukları gözlenmektedir. Açıklanamayan konu ise bu yeterlik öykülerinin neden gerçek hayata veya öğrenme ürünlerine yansımadığıdır. Bu sorunun aşılması noktasında öz-değerlendirme yaklaşımlarının yanı sıra bilişsel süreçleri de ölçecek nicel karakterli veri toplama araçları, gözlem veya görüşme formları gibi nitel veri

toplama araçlarının birlikte kullanımı önerilmektedir. Bunun yanında tarama modellerinin eksikliğinden yola çıkarak tespitten öte nedene odaklanmak, davranışların nedenlerini sorgulamak durumundayız.

Eğitimciler öğretim süresinde öğrenenlerin psikolojik özelliklerini göz ardı etmemelidirler. Öğrenme-öğretme faaliyetlerine öğrencilerinin psikolojik niteliklerini belirleyerek başlamaları yüksek düzeyde başarı için önkoşul niteliğindedir. Öğrenme-öğretme psikolojik bir süreçtir. Ölçme ve değerlendirme becerilerinin bir gereği olarak öğretime başlamadan önce tanılayıcı bir ölçme yapılmalı ve öğretim süreçlerine hazırlık ve bu süreçleri yönlendirmede bu ölçme verilerine dayanarak hareket edilmelidir.

Kaynakça

- Ahmed, W., Minnaert, A., Kuyper, H., & Van der Werf, G. (2011). Reciprocal relationships between math self-concept and math anxiety. *Learning and Individual Differences*, 22, 385-389.
- Anaydubalu, C. C. (2010). Self-efficacy, anxiety, and performance in the english language among middle- school students in english language program in Satri Si Suriyothai School, Bangkok. *International Journal of Human and Social Sciences*, 5(3), 193-198
- Arnold, J. & Brown, H.D. (1999). A map of the terrain. In J. Arnold (Ed.), *Affect in Language Learning* (pp. 1-24). Cambridge University Press.
- Aydın, B. (1999). *A Study of Sources of Foreign Language Classroom Anxiety in Speaking and Writing Classes*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavior change. *Psychological Review*, 84, 191-215.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W.H. Freeman.
- Başaran, İ., E. (2005). *Eğitim Psikolojisi: Gelişim, Öğrenme ve Ortam*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Brown, H.D. (2000). *Principles of Language Learning and Teaching*. Longman: New York.
- Cheng, Yuh-show (2001). Learners' Beliefs and Second Language Anxiety. *Concentric: Studies in English Literature and Linguistics*, 27(2), 25-90.

- Çimen, S. (2011). *Eğitim fakültesi Öğrencilerinin İngilizceye Yönelik Tutum, İngilizce Kaygısı ve Öz Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Çubukçu, F. (2008). A Study on the correlation between self efficacy and foreign language learning anxiety, *Journal of Theory and Practice in Education*, 4 (1):148-158.
- Doğan, A. (2008). Lise öğrencilerinin İngilizce öğrenimlerini etkileyen yabancı dil kaygısı. *Dil Dergisi*, 139, 48-67.
- Dörnyei, Z. (2005) *The psychology of the language learner: Individual differences in second language acquisition*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Dörnyei, Z. (2012). *The Psychology of Second Language Acquisition*. Oxford University Press, UK.
- Ehrman, M.E., Leaver, B.L., & Oxford, R.L. (2003). A brief overview of individual differences in second language learning, *System*, 31, 313-330.
- Erkan, Y. D., & Saban, A. I. (2011). Writing performance relative to writing apprehension, self-efficacy in, writing and attitudes towards writing: A Correlational Study in Turkish Tertiary-Level EFL. *The Asian EFL Journal Quarterly*, 13(1), 163-191
- Ghonsooly, Behzad ve Majid Elahi (2010). Learners' self-efficacy in reading and its relation to foreign language reading anxiety and reading achievement. *Journal of English Language Teaching and Learning*, Cilt 53, Sayı 217, s. 45- 67.
- Horwitz, E.K, Horwitz, M.B., & Cope, J.A. (1986). Foreign language classroom anxiety. *The Modern Language Journal*, 70, 125-132.
- Horwitz, E.K. (2001). Language anxiety and achievement. *Annual Review of Applied Linguistics*, 21: 112-126.
- Horwitz, E.K. (2010). Foreign and second language anxiety (Research Timeline). *Language Teaching*, 43, 154-167.
- Huang, J. (2012). *Overcoming Foreign Language Classroom Anxiety*. Nova Science Publishers, Inc.: New York.
- Kurbanoglu, N.İ ve Takunyacı, M. (2012). Lise öğrencilerinin matematik dersine yönelik kaygı, tutum ve öz-yeterlik inançlarının cinsiyet, okul türü ve sınıf düzeyi açısından incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1), 110-130.

- MacIntyre, P. & Gregersen, T. (2012). Affect: The Role of Language Anxiety and Other Emotions in Language Learning. Mercer, S., Ryan, S. & Williams, M. (Eds.). *Psychology for Language Learning*. Palgra and Macmillan, 103-116.
- MacIntyre, P. D. & Gardner, R.C. (1991). Methods and results in the study of anxiety and language learning: A Review of the Literature. *Language Learning*, 41 (1): 85-117.
- MacIntyre, P. & Clement, R. (1997). Biases in self-ratings of second language proficiency: The Role of language anxiety. *Language Learning Journal*, 42(2), 265-287.
- Mills, N., Pajares, F. & Herron, C. (2006). A Reevaluation of the role of anxiety: self-efficacy, anxiety, and their relation to reading and listening proficiency, *Foreign Language Annals*, 39(2), 276-295
- Multon, K. D., Brown, S. D. & Lent, R. W. (1991). Relation of self-efficacy beliefs to academic outcomes: A meta-analytic investigation. *Journal of Counseling Psychology*, 18, 30-38.
- Noghabi, S.R.S (2012). Foreign Language Classroom Anxiety, Academic Achievement and Self-Efficacy: Their Correlation toward Each other in Focus, International Conference on ICT for Language Learning 5th. Edition. Pixel:Italy.
- Oxford, R. (1999). Anxiety and The Language Learner: New Insights. In Jane, A. (Ed.), *Affect In Language Learning*. Cambridge University Press, 58-67
- Roberts, M., & Meyer, A. (2012). Individual differences in second language learning: introduction, *Language Learning*, 62 (2), 1-4.
- Sağlamel, H. (2009). *An Experimental Study on the Role of Creative Drama in Alleviating Language Anxiety in Speaking Classes with Reference to Teachers' and Learners' Perceptions of Language Anxiety*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon
- Schunk, D. H. (1989). Self-efficacy and achievement behaviors. *Educational Psychology Review*, 2, 173-208.
- Schunk, D. H. (1991). Self-efficacy and academic motivation. *Educational Psychologist*, 26, 207-231.
- Skehan, P. (1989). *Individual differences in second-language learning*. London: Edward Arnold.

- Tsai, C.C. (2013). TheImpact of foreign language anxiety, test anxiety, and self-efficacy among senior high school students in Taiwan, *International Journal of English Language and Linguistics Research*, 1(3), 1-17.
- Tuncer, M. ve Kaysi, F. (2013). Öğretmen adaylarının üst biliş düşünme becerileri açısından değerlendirilmesi. *Turkish Journal of Education(TURJE)*, 2(4), 44-54.
- Tuncer, M. (2005). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: Akış Yayınevi.
- Yılmaz, B. (2010). İstatistik. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Young, D.J. (1991). Creating a low-anxiety classroom environment: what does language anxiety research suggest? *The Modern Language Journal*, 75 (4) : 426-439.
- Young, D. J. (1999). *Affect in Foreign Language and Second Language Learning: A practical guide to creating a low-anxiety classroom atmosphere*. McGraw-Hill Companies: the USA
- Zimmerman, B.J. (1999). Self-efficacy and educational development. In A. Bandura (Ed.), *Self-Efficacy in Changing Societies*. Cambridge University Press, New York. pp. 202-231.